

ÚJ KELET

ISZDÓ • POLITIKAI • NAPILAP

Az ötödik kerék

Mi mossuk a kezeinket. Nem ösi szokás szerint, a rituálé szabályai nyomán: ezt a kisebbségi államtitkár ur nem érdemli meg. Mi Jeruzsálemnek ama római helytartójára gondolunk, amikor mossuk a kezeinket: hozzánk nem tapad se bűn, se felelősség. Mi nem biztattuk fel a volt kormányt, hogy létesítsen kisebbségi államtitkarságot és nem sugaltuk neki, hogy Popovics Tasca ur részére létesítse. Ellenkezőleg. Mi az első pillanattól fogva gyanakodva, rosszatsejtve, hogy ne mondjuk hevesen ellenezve fogadtuk mindakét kormányelmességet: a kisebbségi államtitkarságot épügy, mint a kisebbségi államtitkárt. Nekünk nem kellett. A kisebbségi államtitkarság kevesebb a semminél s mi, akik tudjuk a kétszerkettőt és a logika törvényeit, inkább a semmit fogadjuk el, semmint a semmi semmijét. Mi vagyunk a kisebbség, Nagyromániának milliónál több egyede és kisebbség még ötmillió polgártársunk. Ezzel szemben a kisebbségi államtitkarságnak soha semmi köze nem volt e hatmillió állampolgárhoz, mert ez államtitkarság nem is létezett. Csak az államtitkár ur létezett, Popovics Tasca. De Popovics államtitkár ur csak azért létezett, hogy névjegy legyen azon a tálcán, amit néhanapján beküldtek Külföldi Közvélemény nevű uriembernek, hogy lássa: ebben a Nagyromániában mégis csak respektálják a békeszerződést és a kisebbségi jogokat. Ezt pedig letagadni is hiába próbálnák, képviselőházi napló beszél róla. Mintegy eszten-deje heves támadások mosták a kormány fejét a kisebbségi hivatal mián, Argetoianu akkori belügyminiszter mosolygott egy fölényeset: „Ugyan, csak nem veszik komolyan, ez csak a külföld felé történik.“ Ezt mondta a kisebbségi államtitkár minisztere és a mosolya még ezt: „Ne féljete jó nacionalista testvérek, ez a kisebbségi államtitkár semmit sem fog használni a kisebbségeknek.“

Az ellenzék megnyugodott. Kinevezték Popovics Tascát, aki szintén megnyugodott. Nemcsak a kinevezésben, de az állásban is. Így nyugodott háromnegyed évig, vagy még tovább. Egyszer mondott egy kortesbeszédet valahol Temesvár környékén, akkor nagyon szépeket mondott, minek következtében, no meg mert a kormány is minden követ meg- és minden követet elmozgatott, meg is választották annak rendje és módja szerint képviselőnek. Több nagyot nem cselekedett Popovics Tasca. Történt azonban, hogy az Ave-

rescu-kormány nyakán szorult a nyakravaló, itthon a politika, odakünn a valuta húzta egyre szorosabbra s a tábornoki kabinet, amely mindenáron élni akart — mert élni, élni, mi édes, mi szép! — körülnézett, hogyan lehetne egy kis tagítást szerezni. Ki kell küldeni valakit Párisba, hogy az ottani tőzsdén ellenőrizze, miért esik a lei. Kétségbeesett kiáltás volt, akik hallatták, jól tudták, hogy a lei belülről züllik és nem kívülről, anogy a hal is fejétől szokott büzlenni, de végreis ötlet volt s az ötlet valutát ér ott, ahol egyébként ötlettelenség malmoz a sivar unalom hasán. „Hát küldjünk ki valakit!“ — zengett fel a kar. Az ellenkar ráhagyta: „Valakit ki kell küldeni.“ Körülnéztek, kit lehetne. Kinek nincs a világon semmi-de-semmi dolga. „Á, itt van a Tasca! Ő igazán ráért.“ És Tasca valóban ráért, ő ötödik kerék volt a kormányban, kisebbségi államtitkár, hatmillió kisebbség ügyét „intézte“. Kiment Párisba esellenőrnök. Nem az esőt ellenőrizte, az eső valutát. Ezt pedig csinálta olyan jól, mint a kisebbségi reszortot, mert a valuta egészen szabályosan esett tovább.

Mindaddig, míg az Averescu-kormány tartotta magát. Addig tudniillik szabályosan esett a lei. Mihelyt megbukott a kormány, kezdett szabálytalanul esni. Rohamléptekkel. Senki se tudta

miért, hiszen ha történt is személyi változás, a rendszer maradt a régi és a gallofil Take Jonescu van olyan kegyelt személy Párisban, mint a maraesti-i győző. Most aztán kitudódott az ok. A kisebbségi államtitkár mihelyt megtudta, hogy kormánya megbukott, otthagytott csapat-papot, tőzsdét és ellenőrző hivatalt, „brüszk módon félbeszakította fontos munkáját“ — ahogy ma egy pénzügyi kapacitás vallja. Ez akkora bizonytalanságot keltett a párisi tőzsdén, hogy a lei egy-két nap alatt nyolc centimesre, sőt ez alá bukott. Amiből mi a következő döntő tanulságokat vonjuk le. Egy. Ne bízzák politikusra az ország pénzügyi hajóját, ez az első szélfordulás idején otthagya a kormányrudat. A politikusnak mindig mindenben a politika a fontos, a maga kis politikai érdeke, az ország akár meg is dögölhet fölé. Kettő. Ne kreáljanak kisebbségi neszesemmiket, mert ez nem kell sem a kisebbségeknek, sem a külföldnek, amely előbb-utóbb csak rájön, hogy becsapták. Három. Gondoljanak végre egyébre is, mint személyi politikára, gondoljanak a népre, gondoljanak a milliók kisebbségekre és az istenért, ne szavaljanak annyit a cselekvésről és a demokráciáról. A demokráciát titokban kell tartani mindaddig, míg ki nem derül. Ha kiderült, akkor már meg is történt a cselekvés.

Izgalom Beszarábia miatt

Követelik a katonai szigor enyhítését — Take Jonescu lélekvására — Jorga „mozaik-kormányt“ akar

Az Új Kelet tudósítójától.

A tegnapi nap folyamán a főváros politikai körében nyugtalanító hírek terjedtek el a beszarábiai helyzetre vonatkozólag. „Súlyos eseményekről“ beszéltek és több lap nyíltan kifejezést is adott aggodalmának. Fontos tényként jelölték meg, hogy Popovici tábornokot, Beszarábia katonai parancsnokát Bukarestbe rendelték. Az izgalom tetőfokára hágott, amikor Camarasescu belügyminiszter váratlanul kihallgatáson jelent meg a királynál.

Az audiencián oly nagyfontosságú kérdések kerültek megbeszélésre, hogy a király szükségesnek találta a miniszterelnököt és Holban tábornok hadügyminisztert is belevonni a tanácskozásba. A telefonon értesített miniszterek azután több mint két óra hosszataradtak a királynál. Estére

az izgalom alább hagyott,

kiderült, hogy Beszarábia parancsnokát azért hívták fel a fővárosba, hogy a katonai és a polgári igazgatás közötti összhang megteremtésére adjanak utasítást. Camarasescu a minisztertanácson, de a király előtt is a leghatározottabban követelte a katonai tulszigor megszüntetését és hangoztatta, hogy egyáltalán nem államérendek a beszarábiai katonai diktatura fentartása.

A koncentráció létrehozásán fáradoznak tovább a pártok vezetői. Január 17-ig még

ünnepek is jönnek közbe, ilyenformán a tárgyalásokra alig van elegendő idő. A miniszterelnök minden eshetőségre elkészült. Ha többséget nem tud szerezni, bemutatkozik a parlamentnek és ha leszavazzák, beadja lemondását. Take Jonescu nem enged az ellenrészéről jövő nem épen jóakaratonak mondható biztatásszerű jóslásoknak: január 17-ike előtt nem hajlandó lemondani.

A néppártiak egyre sürűbben emlegetik, hogy a kormány mai munkája

lélekvásárlásban

merül ki. A néppárt és a parasztpárt sajtója félre nem érthető célzásokat tesz és megállapítja, hogy az „árak“ napról-napra növekszenek.

Take Jonescut egyik volt politikai barátja megkérdezte: mi lesz január 17-éig.

— Megkíséreljük, többséget szerezni.

— Kivel folytat a miniszterelnök erre vonatkozó tárgyalásokat?

— En nem folytatatok tárgyalásokat, mi a munkafelosztás elve alapján dolgozunk.

Az „Indreptarea“ ezt a feladatot hallatlan politikai cinizmusnak tartja, mert ez egyenesen bevallja, hogy a többség összetoborzása „megbízást“ adott, — a meghívott kétségkívül Flondor lovag.

A koncentráció vagy pártkormány kérdésében heves hírlapi vita folyik Jorga

Miklós és a liberálisok között. Jorga új kifejezést kreált:

mozaik-kormány

szükségességét hangoztatja. Az ilyen kormány — írja Jorga — sok párt legtehetségesebb tagját egyesíti.

Averescuék többségükre iámaszkodva a parlament

megnyitását várják. A kormány ellen nem a kamarában, hanem a szenátusban akarják a döntő csapást mérni. Mig ugyanis a kamarában a bizalmatlansági indítvány felett vitának van helye, addig a szenátus házszabályai szerint azonnal szavazás alá kell bocsátani az indítványt.

A találgatások közül különben tegnap a Marghíom—Maniu—Argetoianu kombináció került előtérbe, de nem több indokoltsággal, mint más jóslások.

Ezzel szemben a „Viitorul“ egymás mellé állítja Jorga előző kijelentéseit, melyeket a parasztpárttól, néppárttól tett és azokat a cikkeket, amelyekben a megtámadott pártok lapjai Jorgának válaszoltak. Azt a következtetést vonja le, hogy ezek a pártok, soha nem fognak békésen megférni egymás mellett.

— Bar Kochba-előadás Szászrégenben. Szászrégenből jelentik: Az elmúlt szerdán a szászrégeni zsidó ifjúság Bar Kochba-előadást tartott. Az előadás nagyszerű sikerében oroszánrészt volt: Hauptmann Antóniának, aki Dinát játszotta nagy megértéssel és Schwartz Emánuelnek, aki a címszerepben nem köznapi tehetséget árult el. Kijűnők voltak még Zeichner Nándor, Rosenberg Manó és Hirschfeld Rezsőné mint Cezarina. Az előadás anyagi jövedelmét egy felállítandó héber óvoda céljaira fordítják. A chanuka alkalmával a szászrégeni hitközség és a cionista helyicsoport együttes akciója következtében 120 gyereket láttak el meleg téliruhával.

— Makkabeus-ünnepély Nagykárolyban. A nagykárolyi zsidó ifjúság jólsikerült chanuka-esttel ünnepelte meg a Makkabeusok ünnepét. Gyertyagyújtáshoz az elemi iskola énekkara énekelte a „Maoz-cure-t. Dr. Fehér Ferenc, a helyicsoport elnökének tetszéssel fogadott megnyitó beszéde után Schönfeld Magda héber verset szavalt. Bródi Sári szép zongoraszáma Lincer Márton ünnepi beszéde követte, melyben hű képét adta a zsidó nemzeti mozgalom fejlődésének. Dicker Mór szavazata nagy hatást váltott ki. Nagyon sikerült szám volt Illés Lili és id. Roth István zongora-hegedű kettőse a Troubadurból. Az estélyt Riesenbach Mór nívós előadása fejezte be.

Két krajcár

Irta: Neményi Bella

II.

S jött a tél, már itt is volt, hó hullott és jégcsapok csüngtek le az ereszlől s a kamaráskában se fa, se szén, a kettrecben nincs libácska, a gyerekeknek se cipőcske, se ruhácska... S a ház is milyen rettenetes most. Nem lehet bírni az asszonnyal, mintha az utolsó gyermekágyban Isten ments, a fejét érte volna valami... Ezelőtt este, ha hazajött a chéderből, leülhetett a tűzhelyhez, levethette a csizmáit és melengethette megdermedt lábait, vagy úgy csütörtökön kenyérsütés után milyen gyönyörűség volt a padkára ülni és hátát a meleg kemencéhez támasztani. Néha még sült krumpli is volt vacsorára, vagy káposztaleves s most egyre csak lárma, elégedetlenség, sírás, pedig nincs is olyan nagy ok panaszra. Kint van a polcon most egy kenyér, egy fazék káposztát is küldtek valahonnét és két liter tavalyi babot még le sem hoztak a padról... Cipő? Üljön itthon a gyerek tavaszig.

Tanulhat itthon is, egészen fölösleges iskolába járni. Sőt nem is kell. Ha cipő volna, akkor sem engedné. Kár nyuzni. Jobb is, hogy nincs, legalább nem boszankodik vele.

De azért bántotta a gyerekek kékre fagyott lábcskájá, örökké nedves arcocskájá. Ki sem jöhettek a náthából.

Gondolkozni kellett. Valamit ki kell spekulálni. Itt van a Chanuka, ilyenkor men-

Erdély minisztere a Palesztina-munkáról

Az ukrainai menekülteket Palesztinába kell telepíteni

Az Uj Kelet tudósítójától.

Erdély minisztere a tegnapi sajtótájékoztató során e sorok írója kérésére nyilatkozott a zsidó kérdésről is. Mint az autonómia, a kisebbségek, az egységesítés körüli problémákban, a zsidóügyben is egy irányelvet vall Bredeceanu miniszter: az erők szabad kifejlődésének elvét. Trefásan, amelynek mélyén sok komolyság és megértés húzódott meg, a miniszter héber citátumokkal támasztotta alá állításait. Igenis kívánatosnak tartja — mondotta — a nemzeti sajátosság kiélését és gátat emelni e törekvés elé sem az államnak nincs joga, sem a társadalomnak.

De nem állott meg a kérdés ideológiai részénél. Tudja, hogy a zsidó nemzeti megmozdulásnak ma már a történelmi alakulások reális föladatokat szabtak. Különös és szerencsés találkozása a történelmi erőviszonyoknak, hogy a zsidó tömegek ősi földje és ősi nyelve lett a talaj, amelyen az eszmei munka és a fizikai cselekvés egyaránt kielégülést találhatnak. Bredeceanu tudja, hogy a zsidó problémának van egy másik, súlyos része is, amely a zsidó néppel szemben a munka és áldozat igényével lép föl: a Palesztina-munka.

— A magam részéről kívánatosnak tartom — mondotta — hogy a zsidóságnak azok a szervei, amelyek a palesztinai zsidó bevándorlással, telepítéssel és ezzel összefüggő munkával foglalkoznak, az állam részéről támogatásban részesüljenek. Mert a kitelepitést nemcsak a zsidóság ügyének tekintti az állam, hanem államnépesedési szempontból a saját ügyének is. Tessék meggondolni, hogy a Dnyeszteren a múlt év óta hatvan ezer menekült jött át, tulnyomó részben zsidók. Azonfelül az ország körülbelül kétezer Wrangel-katonát is kénytelen eltartani. A menekülők ügyével szombaton este minisztertanács is foglalkozott, mert ezeknek az elhelyezése, elosztása, politikai és egyéb szempontokból való ellenőrzése új apparátusokat kíván. De különben is, van egy teória, amely szerint a zsidóság csak bizonyos arányszámban tud a népek között elhelyezkedni.

Nem akartam az utóbbi állítás miatt vitába szállni a miniszterrel. Az antiszemitiz-

mus egyik érve ez, amely — mint a példa mutatja — jóhiszemű, szabadelvűséggel és demokráciától átítatott férfiakban is gyökeret tud verni. Mert a zsidó elhelyezkedésnek motorikus erői voltak a múltban és ha az antiszemiták által kívánatosnak tartott arányszámot túllépték, akkor sem ártottak sem az államnak sem a társadalomnak. Igen, ha inproductív foglalkozásra szorították őket, ha nem adtak más megélhetésre lehetőséget nekik, csak az üzérkedést és az uszorát. A zsidó népnek legjobban fáj ez mindenkor: törvényei, hagyományai, becsülete ellen való volt. De ha produktív tud és produkál a zsidó nép, akkor egy jó demokrácia nem görcsövezi az arányszámot.

Néhány héttel ezelőtt írta meg az Uj Kelet egy berlini levelében, hogy a német antiszemiták azok ellen szegeztek most fegyvereket, akik a háború alatt az akkoriban német csapatok által megszállott területekől beözönlöttek a német ipari vidékekre. Nem láncoltak, nem üzérkedtek, nem parazitáskodtak ezek. A munkának nem a könnyű végét fogták és mégis kikezdte őket az antiszemitizmus. Rézöntők, mészegézők, vakolók, vasestergályosok, bányamunkások, segédmunkások lettek a „piócák“, de az antiszemiták számára mit sem használt a megtérésük. Raus' mit den Ostjuden! Ez volt a jelszó és indok egyaránt.

Ennyit csak jellemzésül, minden az új erdélyi miniszter politikájára való vonatkozás nélkül. Mert jóhiszeműséggel mondott szavait magunk felé fordítjuk most már. A beözönlés igenis új helyzetet teremtett a beszarábiai és regáthelyi zsidóság számára és régebből még a bukovinaiaknak is, amikor a Prut felől jöttek a menekülők dandárai. A probléma itt van, megoldásért döngtet, nem lehet előle elzárkózni, nem lehet befogni a füleket. És azt sem lehet mondani: hogyan kezdjük, nincs apparátusunk. Mert van. Ma már minden országárszi szervezet mellett Palesztina-hivatalok működnek. Ha gyöngén működnek, gondoskodjunk megfelelő kiépítésről és gondoskodjunk arról, hogy a Palesztina-munka egész tartozéka: a chaluc-nevelés, a hivatások átcsoportosítása, a propaganda meginduljon.

Fontos dolgok ezek. Intensíven meg kellene fogni külső indíték híján is. Így azonban kettőzött erővel kell dolgozni. Nekünk magunknak. Mert csak így lehet jó eredményeket elérni, nem pedig külső beavatkozással.

Szabó Imre.

nek lánynezőbe... Egy jó párt, csakis az segíthetne... Semmi más.

— Istenem! — kiáltotta felfelé nyujtva karjait — adj egy partit!

S ekkor megpillantotta Rézelt, ahogy szép kis kabátkájában, fényesre puccolt cipőcskéjében a sarat kerülgette. Reb Sehmül arca felderült.

— Megvan, megvan — suttogta hangtalanul, félig-meddig megvan. Most a másik felét kell fnár csak megkeresni.

S nem kellett sokáig várni. Kocsirobbogás hallatszott. Lipu ült a kocsin, ő hajtotta a lovakat és nevetett, mikor a lányt meglátta. És Rézele is felnevetett rá. S reb Sehmül is elkezdett nevetni. Nevetett és futott, nehogy Isten ments a kitünő üzletet elveszítse!

— Breindele — kiáltja az asszony felé, — megvan! Nincs baj! Minden jó lesz...

Lihegett és kacagott és könnyezett. Hát van ennél összeillőbb pár a világon? Rézele szép, mint a pirkadó hajnal, de szegény; Lipu csunya, mint a sötét éjszaka, de gazdag... Gazdag, gazdag!

Kacag és cipőt tisztogatja, a kabátját kefélgeti, a nadrágját nyálazza, lecsipi róla a pelyheket és kitorli a szemét. Mindjárt megy a Lipu szüleihez. Rézelivel könnyű dolga lesz. Mi kell egy lánynak? Egy gazdag vőlegény. Hogy nevetett arra a rut Lipura!

Es utközben kiszámította, hogy legalább kétszáz koronát kell keresnie, száz forintot, amiből vesz majd cipőcskét, ruhácskát. Ha

nem is jut mindnek, de a legrongyosabbaknak, a nagyobbacskaéknak okvetlenül vehet.

Észre sem vette, hogy szutyog a víz a csizmájában, melege volt és jól érezte magát, mélyen és frissen lélegzett, meleget érzett a gyomrában, pedig nem is ebédelt. De mit bánta? A partira gondolt, meg a pénzre, az asszonyra meg a gyerekekre. Olyan biztos volt a dolgában.

— Miért ne vehetné el Lipu Rézelt? Miért ne? Rézele biztosan örülne, Lipu is, reb Lic is, reb Sehmül is, hát ki volna ellene? Jó isten! Ki akarná kivenni a zsebéből a kétszáz koronát? Volna olyan ember a világon?

S egyszerre megdöbben, elsápad. Ott áll a Lipuék háza előtt. Milyen hamar odaért. Ki sem gondolkozhatta magát alaposan. Meg sem fontolta, mivel kezdje el. Valamivel csak el kell kezdeni. Nem lehet egyszerre úgy nekimenni, mint ahol pénz van...

Áll, gondolkozik, de semmisenem jut eszébe. A feje zug, a fülei csengenek.

Eh, csak be mer talán menni. Majd megtalálja odabent a kellő szavakat. Nevetséges!

Felvonszolja magát a három lépcsőn és benyit a boltba. A kis csengő hangjára kijön az asszony. Kövér és gögös és cvikker van az orrán.

Reb Sehmül nézi és a torka összeszorul, Szeme kéri, könnyesen tekint az asszony felé, ki egy kötötével türelmetlenül vakargatja a fejét.

A Tarbut öt pontja

1. A Tarbut-iskola pártokon és frakciókon felül álló intézménye az összsziidóságnak, mely önmagától teremtődött, a nép lelkéből lelkedezett, mint minden életfentartó intézménye a zsidóságnak.

2. A Tarbut a zsidó tradíció őshumuszából merítve egy nyugateurópai műveltséggel is teljesen rendelkező, öntudatos, új zsidó generációt akar felnevelni.

3. Céljának elérése és biztosítása érdekében — de mint öncélt is — cluji középiskolái mellé a helybeli ort. izr. hitközség vezetése alatt még e hó folyamán Talmud Tórát állít fel.

4. Hogy az iskola és az élet közti kapcsolatot megteremtse és az ifjúságot teljesen a gyakorlati élet számára nevelje, a gimnáziumok mellé műhelyeket állít fel, úgy, hogy az itt érettségizett ifjúság műiparossá való kiképzetése révén azonnali kenyérkeresetre is képesítést nyer.

5. A Tarbut tehát:

a) a zsidó vallás és zsidó élet tökéletes ismeretét nyújtva, megkedveltetni a zsidósággal öseink hitét;

b) az ifjúságot a nyugateurópai műveltség legmagasabb színvonalára emeli;

c) műhelyei útján munkára, a munka szeretetére, tehát a gyakorlati élet számára neveli az ifjúságot és kenyérkeresetre képesíti.

Kérdjük tehát a zsidó iskolaiügyért aggódó testvéreinket: nem várjuk e az, aki nem siet anyagi és erkölcsi támogatásával alátámasztani a Tarbutot?!

Februárban választanak Angliában

London, jan. 2. Egybehangzó jelentések szerint az általános választásokat februárban fogják megtartani. A „Daily News” szerint a kormány alkalmasnak tartja ezt az időpontot a választások megejtésére. Lord Chamberlain a választásokat őszi szünetre kitolni, hogy addig a felsőház reformját végrehajtsák. Lloyd George a nemzeti liberálisok január 21-iki nagy kongresszusán fogja a választások végleges idejét közölni.

Jugoszláv-osztrák egyezmény készül

Belgrád, január 2. (RTI-Rador.) Pasics miniszterelnök az új bécsi jugoszláv követtel Bécsbe utazik, ahol gazdasági egyezményt fog kötni az osztrák kormánnyal. Pasics azután továbbutazik Prágába.

Gyorsan reb Sehmül — sürgeti — híde van itt állni. Mit akar?

Reb Sehmül hirtelen szédülést érez. Forog vele a bolt, az asszony, a pulst, minden, minden. A feje forró, a nyelve nehéz, ahogy halkan, rekedten mondja:

— Egy pakli dohányt kérek. Egy pakli négyes dohányt. Zöldet.

Reszketve kotorász a zsebében, de csak két krajcárt talál.

— Két krajcárom van — suttogja — kettőt meghozok...

Az asszony ránéz, habozik, aztán elébe dobja a dohányt, leereszti a fiókba a két krajcárt és meggy befelé.

Reb Sehmül hallja a pénz csörgését s az üvegajtó csörrenését, ahogy az asszony becsapta maga mögött. Egy pillanatig még áll, mintha várna valamire, aztán remegő lábakkal kitámolyog.

Szent Isten mit tett. Kiadta az utolsó két krajcárját. A legutolsót, ami a háznál volt. Mi történik, ha most bejön egy ajrach, egy szegény ember? Mit mondjon? Mit mondhat neki? Mit lehet ilyen esetben modani?

S reb Sehmül megállott ott a sáros utca közepén, állott és véresre gondolkodta az agyát és nem kért mást az Istentől, csak egy szót, amit majd a koldusnak mondjon, ha nem lesz mit adnia, nem lesz két krajcárja, ha egy ajrach chanuka előtt bekopogtat hozzá.

Weizmann Schober kancellárnál

A Világszervezet Intézöbizoitságának ülése — A Weizmann—Untermayer levélváltás — Követelték Sámuel főkörmányzó visszasívását — A Jabotinski-affér

Az Uj Kelet tudósítójától.

Bécs, december 31. Dr. Weizmann Chajim, a cionista világszervezet Bécsben idözo elnöke dr. Chajesz főrabbi kíséretében meglátogatta dr. Schober kancellárt, akivel hosszabb ideig tanácskozott a közép és keleteurópai zsidóság helyzetéről. A kancellár rendkívül szívélyesen fogadta a cionista szervezet elnökét és legnagyobb elismerésének adott kifejezést a fáradhatatlan munka fölött, amelyet a cionista szervezet a zsidó nép érdekében kifejt. A maga részéről kijelentette, hogy az osztrák köztársaság a legmelegebb szimpátiával kíséri a zsidóságnak nemzeti otthona felállítására irányuló törekvéseit és azt minden rendelkezésére álló eszközzel támogatni is hajlandó. Weizmann ezután a palesztinai kivándorlásra vonatkozó bizonyos kéréseket terjesztett a kancellár elé, amelyeknek teljesítését a kancellár készségesen megígérte.

A világszervezet Bécsben ülésező intézöbizoitsága, melynek első tanácskozásairól az Uj Kelet tegnapi számában közöltünk tudósítást, áttért a helyzet általános megvitatására.

Az általános vita

megkezdése előtt dr. Leon Reich megindult szavakkal emlékezett meg a nemrég elhunyt két cionista vezetőemberről, dr. G. Zipperről és dr. A. Korgischról.

A vita első szónoka Tverski volt, aki különböző politikai ügyekben felvilágosítást kért és a szervezeti kérdések egész sorával foglalkozott. Rubaschow válaszolt a hatást, melyet a palesztinai novemberi események az egész zsidó népre gyakoroltak és éles szavakkal kelt ki a végrehajtöbizoitság egyes tagjainak politikai tevékenysége ellen. Dr. Leon Reich a mandátum kérdésével foglalkozott és felvilágosításokat kért az arab-zsidó viszonyra nézve. Dr. Weizmann különböző felvilágosításokat ad az elhangzott kérdésekre. Kaplanski a budgetkérdéssel foglalkozott és behatóan fejtegette a palesztinai gazdasági munka és a Keren Hajjeszöd problémáit. Dr. Hantke kritizálta a pénzszerzés metódusait. A kedd délutáni ülés utolsó szónoka Stricker képviselő volt, aki bizonyos politikai természetű ügyek mellett a cionista pénzügyekkel s a sajtókérdéssel is foglalkozott.

A szerda délelőtti ülésre megérkeztek Fischmann rabbi, Farbstein képviselő és a palesztinai vendégek: dr. Jakob Thon és dr. Hilkovich. Az ülés elején felolvasták dr. Szolovejszik, Leo Motzkin és Naiditsch táviratait, akik kimentik távolmaradásukat, valamint az Amerikában idözo Szokolow, Jabotinski, Warburg és Goldstein intézöbizoitsági tagok üdvözölő levelét. Az általános vita további során dr. Jakobsohn, Podlisevski, Julius Berger, Grünbaum képviselő és dr. Katzenelsohn szóltak hozzá különböző kérdésekhez.

Az intézöbizoitság üléseiről szóló hivatalos jelentéssel kapcsolatban tudósítónk jelenti, hogy az egyes szónokok kritikája gyakran heves és

szenvedélyes vitákat

váltott ki. A bizottság egyes tagjai, dr. Weizmann és az amerikai Samuel Untermayer ismert levélváltását a kongresszusi határozatok megsértésének minősítették, amelyek nyomatékosan hangsúlyozzák a cionista szervezet nemzetpolitikai karakterét. A világszervezet elnökének ilyen természetű kijelentései rendkívül megnehezítik a nemzeti jogaiért küzdő keleteurópai zsidóság helyzetét. Dr. Weizmann e szemrehányásokra kijelentette, hogy a levélváltás elsősorban még a kongresszus előtt történt. Másodsorban még egy levelet intézett Untermayerhoz, amelyben hangsúlyozza, hogy ha ő élne Keleteurópában, ugyanugy küzdene a zsidóság nemzeti jogaiért, miként a lengyel és román zsidók. Ezt a levelet azonban Untermayer nem hozta nyilvánosságra.

A Jabotinski-affér

tekintetében különösen a baloldali bizottsági tagok: Kaplanski, Rubaschow és Kaplan éles

hangon követelték, hogy Jabotinski mondjon le a végrehajtöbizoitságban elfoglalt tisztségéről. Más delegátusok viszont védelmére keltek a távollevő Jabotinskinak és kijelentették, hogy Jabotinskit legfeljebb a Slavinski ukrán megbízottal kötött megállapodása miatt lehet felelőssé tenni. A tagok nagy többsége azonban azon a véleményen volt, hogy az egész ügy megvitatását el kell halasztani addig, amíg Jabotinski visszaérkezik Amerikából és alkalma lesz személyesen megindokolni eljárását.

A palesztinai kérdés tárgyalásánál ez alkalommal is Herbert Sámuel főkörmányzó politikája állott a megbeszélések homlokterében. Újólag és nyomatékosan rámutattak a bizottság előtt fekvő tényhalmazra, amely a szónokok szerint elkerülhetetlenül szükségessé teszi

a főkörmányzó visszahívását,

minthogy olyan politikai álláspontra helyezkedett, amely alkalmatlanná teszi őt a zsidó nemzeti otthon felépítésének keresztülvételére. Dr. Weizmann elnök és a mizrachí képviselőjének dr. Rapaportnak ama ellenvetésével szemben, hogy veszélyes dolog a főkörmányzót kimozdítani állásából, mert utódjával esetleg még keserűbb tapasztalatokat szerezhetünk, az ellenzéki szónokok kijelentették, hogy az eshetőségekre való tekintet nélkül végre kell hajtani ezt a császárvárgást, mert Herbert Sámueltól most már semmiképpen sem remélhetjük, hogy eddigi politikáját megváltoztatja.

A szombati munkaszünet és a vilnai zsidók

A zsidóság tartózkodni fog a vilnai népszavazástól

Az Uj Kelet tudósítójától.

A világháborúnak és az azt követő békekötéseknek egyik legfontosabb és mélyreható eredménye volt az, hogy a közepEurópai államok romjain keletkezett utódállamokban a nemzeti kisebbségi alapelvek legalábbis papíron diadalra jutottak. Hogy azonban ezek a kisebbségi alapelvek elfogadása egyelőre mennyire teoretikus értékű és mennyire távoláll a tényleges praxistól, ezt igen élesen bizonyítja többek között a lengyel határmenti Vilna zsidóságának legújabb esete. A békeszerződés értelmében a zsidó nemzeti kisebbségek államjogiilag és társadalmilag egyenlővé tettek a nemzeti többségekkel. Ebből az következnék, hogy valamely nemzeti kisebbséghez való hozzátartozandóság sem társadalmilag, sem gazdaságilag károsan nem befolyásolhatja az illető egyesek sorsát. Mindazonáltal az utódállamok egyikében sem rendezték ezideig a szombati, illetve vasárnapi munkaszünet kérdését, amely tudvalevőleg erősen befolyásolja a zsidók kereskedelmi érvényesülését és ezzel megélhetési lehetőségeiket. Vilnában a zsidóságnak, mely eddig régi jogszokás alapján üzemelt szombat napján zárva tartanak, ezzel szemben vasárnapi napon dolgozott, megtiltották a vasárnapi munkát és ezzel arra kényszerítették a zsidó kereskedőket és iparosokat, hogy hetenként két, sőt a téli időszakban két és fél napig szüneteltesék üzemüket.

Most, hogy Vilna városának hovatarozandóságát népszavazás fogja eldönteni és a lengyel hatóságoknak szükségük lesz a zsidó szavazatokra, magától értetődik, már keresik a megegyezés és kibékülés módozatait. Zegilovszki generális, Vilna parancsnoka magához kérte a vilnai zsidóság képviselőit, dr. Vigodszkit és Rubinsteint, a vilnai hitközség rabbiját, hogy ez ügyben megbeszéléseket folytasson vele. A zsidó kiküldöttek erősen hangsúlyozták a tábornok előtt, hogy addig, amíg a lengyel hatóságok tervszerűen teszik tönkre a zsidó kereskedelmi és ipari életet és minden jogalap nélkül, sőt a békepontok ren-

delkezéseinek ellenére kényszerítik a zsidó nemzeti kisebbséget a szombat megszegésére vagy pedig arra, hogy hetenként több napon át szüneteltesse üzemeket, addig őszinte megegyezés és kibékülés a két nemzet között lehetetlennek van téve.

Ugyancsak kijelentették a zsidó megbizottak, hogy Vilna zsidó lakossága éppen ez oknál fogva tartózkodni fog a népszavazástól. Mert ha nem is akarja az ellentét esélyeit erősíteni, de ahhoz sem kíván hozzájárulni, hogy szavazataival diadalra juttassa azt a

lengyeiséget, mely pogromokkal és gazdasági rendszabályokkal teszi tönkre a zsidóságot.

A zsidó kiküldöttek önértetes fellépése nagy hatással volt a generálisra és biztosította őket, hogy minden erejével azon lesz, hogy az ellentéteket a két egymásra utalt nemzet között kiegyenlítse. A zsidó kiküldöttek a generális barátságos kijelentését tudomásul vették, de tartózkodtak attól, hogy a zsidóság nevében bármiféle pozitív ígéretet tegyenek mindaddig, amíg garanciákat nem kapnak a viszonyok megváltozására.

Függetlenítik Németországot a nehézipartól

Miért ment Rathenau Párisba — A cannesi program — Angol kritika Franciaország washingtoni magatartásáról — Loucheur nyilatkozata

Az Uj Kelet tudósítójától.

Berlin, január 2. Rathenau a birodalmi kormány megbízásából, a párisi kormány meghívására a francia fővárosba utazott. Rathenau új gazdasági terveket vitt magával, új programot, amely ténylegesen megoldaná a jövétél problémáját. Ez a program lényegesen jobb, mint a wiesbaden volt, amely Angliában kedvetlenséget keltett. Wirth kancellár, mint azt a sajtó képviselőinek kijelentette, nagy reményeket fűz Rathenau párisi utjához. Azt hiszi, hogy Rathenau terveit, ha elfogadják azokat Franciaország,

függetlenítik a birodalmat a nehézipartól.

A francia lapok feltűnően meleg hangon írják Rathenau missziójáról. A „Petit Parisien” közli, hogy Rathenau hivatalosan keresi fel a francia fővárost. Rathenau számára van Párisban, ahol most a jövétél kérdéséről tárgyalnak. Csak ő tudja megadni a szükséges felvilágosításokat. Elkerülhetetlen lesz, hogy a tanácskozáskor meg ne kérdezzék az ő egyéni véleményét Európa újjáépítésének általános problémájáról is. Rathenaut tehát nemcsak Németország ügye szólította Párisba, Európa gazdasági újjászervezésénél nem nélkülözhetik ezt a világosfejű gazdasági és pénzügyi szakembert.

Loucheur francia jövétélügyi miniszter nyilatkozott a sajtó képviselőinek. A következőket mondotta:

— A mostani konferenciára a szövetséges hatalmakon kívül más hatalom nem kapott meghívást, se Németország, se Oroszország. A konferencián résztvevő delegátusok megegyezése, hogy Európa gazdasági életének megjavítására és kereskedelmének helyreállítására szükséges a legmesszebbmenő szolidaritás. A helyzetet súlyossá teszi az orosz piac krízise és az általános valutakrízis. Segítségére kell mennünk. De elengedhetetlen feltétele a segítségnek, hogy formális garanciákat kapjunk a magántulajdon, a forgalom szabadsága és a törvényes pénz elismerésének biztosítására. A konferencia ezeket a követeléseket határozati javaslatba foglalta, amelyet egyhangúlag elfogadtak.

A „Temps” a jövétélügyi tárgyalásokról cikkez. A német delegáltak tegnap megjelentek a jövétélügyi bizottság előtt. A jövétélügyi bizottság csaknem szóról-szóra megismételte azt, amit a december 16-iki jegyzék tartalmaz. A párisi és londoni kormányok azt javasolják, hogy

Németország 1922-ben készpénzben négy részletet fizessen,

minden esetben százhuszonötmillió aranymárkát. A részletek január 15-én, február 15-én, március 15-én és április 15-én esedékesek. Azonkívül az angol-francia megegyezés értelmében Németországot felszólítják, hogy pénzügyi helyzetének szanálására bizonyos rendszabályokat léptessen életbe. Figyelmeztetni fogják a német kormányt, hogy a papírpénz további mértékű kibocsátása rendkívül káros Németország pénzügyi helyzetére.

A „Temps” összefoglalja azokat a javaslatokat, amelyeket a német probléma rendezésére Franciaország és Anglia együttesen terjeszt a cannesi konferencia elé. Ezek a javaslatok:

1. 1921 december 31-től kezdődőleg a Franciaországnak szállított német szén árát a francia szén napiára, nagyobb olcsóbbodás esetén az angol szén Saint-Ougentin-i napi ára szerint számítják. 2. Franciaország kötelezi magát, hogy Németországtól 1922-ben másfél-milliárd aranymárka értékben, 1923 és 1924-ben hasonlóképpen másfélmilliárd aranymárka értékben vesz át áruszolgáltatást. 3. A Rajna-vidék megszállásának költségei, leszámítva az amerikai csapatokat,

nem tehetnek ki többet évi 220 millió aranymárkánál.

4. A rendelkezésre álló másfélmilliárd aranymárkából Anglia 500 millió aranymárkát kap, Olaszország pedig megtartja a nála deponált 175 millió litrát.

A szövetséges miniszterelnökök cannesi konferenciáját előkészítő párisi gazdasági konferencia folytatja munkáját. Az angol és francia pénzügyi- és ipari szakértői bizottságok a fontosabb kérdésekben megegyeztek. Míhelyt az összes lényeges kérdésekben megegyezésre jutottak a szövetséges szakértők, tervezetüket átadják a közben összeülő cannesi konferenciának, amely véglegesen dönt a később megtartandó általános gazdasági konferencia programjáról és munkatervéről. Az általános európai konferenciát azonban még

Cannes után egy párisi konferencia előzi meg,

amelyen az angol, a francia és az olasz külügyminiszter vesz részt.

A „Daily Express” washingtoni tudósítója a leszerelési konferencia munkáiról számol be. A „Daily Express” szerint Anglia és Amerika pénzügyi hatalmieszközök segítségével fognak Franciaországra nyomást gyakorolni, hogy a tengeralattjáró-tervet Franciaország is elfogadja. Az angol lap élesen bírálja Franciaország washingtoni magatartását és azt írja, hogy Franciaország vakon megy azon az uton, amelyen Poroszország is haladt. A Csendes-Oceán kábeleinek használatáról az öt nagyhatalom és Hollandia képviselői megegyezésre jutottak. Eszerint a Yap-Guan-kábel az egyesült Államoké, a Yap-Sanghai-kábel Japáné és a Yap-Monado-kábel Hollandiáé.

„Pasics és a középeurópai blokk

Bécs, jan. 2. (RTI-Rador). Pasics jugoszláv miniszterelnöki még január folyamán Bécsbe és Prágába várják. Utazása összefüggésben áll az Ausztriával és Jugoszláviával — a lanai szerződés mintájára — kötendő szerződéssel, amely a középeurópai blokkot teljessé fogja tenni.

A franciák kiűrtették Ciliciát

Konstantinápoly, január 2. (RTI-Rador.) A francia csapatok kiűrtették Ciliciát. A török közigazgatást január 4-én léptetik életbe.

Károly Olaszországba költözik

Belgrád, január 2. (RTI-Rador.) A „Devnik” olasz forrásból jelenti, hogy Károly nem marad sokáig Maderiában. Ugyanis a Bourbon-család erőteljes akciót indított, hogy Károly olaszországi birtokait feloldják a zár alól és az egész Habsburg-család odaköltözhessenek. Ezt a törekvést állítólag olasz hivatalos részről is támogatják, sőt állítólag Magyarország és Olaszország között titkos szerződés van erre nézve.

„Az erdélyi közigazgatásban egyetlen tisztviselő sem dolgozik önzetlenül”

Sorban dési prefektus tanulmánya az erdélyi közigazgatásról — A szigurancát el kell törölni

Az Uj Kelet tudósítójától.

Figyelemreméltó szaktanulmány jelent meg a napokban dr. Guilelm Sorban, Szolnokdobo-ka megye prefektusának tollából. Az érdekes füzet címe: „Administratia Ardealului” s a legélesebb hangon bírálja meg az erdélyi közigazgatást. Sorban prefektus a szakember biztonosságával világít bele mélyen az „erdélyi probléma”-ba, feltárja a közigazgatás nagy hibáit, végül pedig a bajok orvoslási módjával foglalkozik. Mindegyik kérdésben emellett a saját álláspontját is kifejti.

Sorban prefektus régi szakember a közigazgatásban. Már a magyar rezsim alatt tekintélyes pozíciója volt s az impérium átvételekor Szolnokdobo-ka megye subprefektusa lett. A múlt nyár folyamán királyi rendelettel mozdították el állásából, a vizsgálat azonban rehabilitálta. A verescu miniszterelnök közvetlenül a bukása előtt visszahelyezte dr. Sorbant a subprefektusi állásba, a Take Jonescu-kormány pedig prefektussá nevezte ki.

A száz és néhány oldalas könyv, mely bukaresti körökben is nagy feltűnést keltett, vezérfonalra a következő:

Napról-napra hallani, hogy

az erdélyi közigazgatás rossz.

Ennek okát kereshetjük a háború utáni általános dezorganizációban, de megtalálhatjuk a valuta bizonytalanságában is az egész civilizált világ pénzügyi és gazdasági válságával kapcsolatban. De az okoktól eltekintve, megállapítható, hogy a mai közigazgatás sokkal alacsonyabbrendű, mint a két és fél évvel ezelőtől s míg a parlamentbe nem tér vissza a normális élet, a legcsekélyebb reményünk sem lehet, hogy a közigazgatás megjavuljon. Az állandó zajos jelenetek azt bizonyítják, hogy az országgyűlés nem képviseli a nép igazi akaratát, tehát beteg, már az ilyen parlament nem képes megfelelni hivatásának, mely nemcsak a törvények megalkotása, hanem azok helyes végrehajtásának tárgyilagos és szigorú ellenőrzése is. A közigazgatásban semilyen ellenőrzés nincs, ami természetesen a hanyatlást vonja maga után.

A kormányzótanács által konstituált közigazgatást az A verescu-kormány a bukaresti központ alá rendelte, amely teljesen tájékozatlan az erdélyi viszonyokban és nem ismeri az itteni törvényeket és a nép gondolkodásmódját. Emiatt aztán a rendeleteket, de még a törvényeket sem lehet végrehajtani, mert nem annak a népnek szellemében készültek, akinek alkották s a bennük említett egyes szervek nem is léteznek Erdélyben. Fokozta a bajt, hogy Erdélyt elaraszították a regábeli tisztviselők tizezeivel, akik sem jogi tudással, sem az itteni viszonyok ismeretével nem rendelkeznek s ez teremtette meg a Vajda Sándor által kiadott jelszót: „Erdély az erdélyieké!” Az államtitkárságoknak vezérigazgatóvá váló átszervezése s a belügyminisztérium alá rendelt erdélyi minisztérium létesítése egyáltalán nem enyhített a káotikus állapotokon.

Mindezeket objektív kritika tárgyává kell tenni a parlamentben, de

a szanálást az erdélyiekre kell bízni.

A közigazgatás sok tényezőtől függ. Helyes jogalap nélkül jó közigazgatást nem lehet teremteni, de ehhez még az is szükséges, hogy kellő számú gyakorlott, önzetlen és lelkiismeretes tisztviselő álljon rendelkezésre.

A közigazgatás egyik főfogyatékosága, hogy nincs szilárd jogalapja Erdélyben a Consiulul Dirigent első dekrétuma ideiglenesen a magyar törvényeket érvényben hagyta. Később sok törvényt és intézkedést hoztak, melyek az egész országra vonatkoznak, de az érdekelteket meg sem kérdezték, hogy megfelelnek és alkalmazhatók-e s a legtöbb rendelkezés ellentétben állott a fennálló törvényekkel.

Mint hogy a magyar tisztviselők megtagadták az eskütételt, úgy szereztek hivatalnokokat, ahogyan, ahonnan és akiket lehetett. Papok, tanítók léptek a közigazgatás szolgálatába, majd később megfelelő képzettség nélküli tisztviselők kerültek az adminisztráció élére, akiket egyáltalán

nem ellenőriztek.

S az idők során eljutottunk oda, hogy nincs a közigazgatásban egyetlen tisztviselő sem, aki önzetlenül, lelkiismeretesen dolgozna és nem adná el a lelkiismeretét pénzért. A tolvajt és a bűnöst nem lehet perbe fogni, mert ez sérti a kormányt, magasrangú tisztviselőt nem ítélni el, legyen bármilyen bűnös is, mert ha hasznos embere valamelyik pártnak, lophat és elkövethet mindent, de hozzá sem szabad nyúlni, mert bajba kerül az ember. Ez a politikai érdek jutalmazásának az eredménye.

A képzett magyar tisztviselőkre szükség van nemcsak a közigazgatásban, hanem a törvénykezésben is, mert a végrehajtó közegek száma nem elegendő, de nem is állanak a kívánt szinten, mert legtöbbször protekciós regátlékek. A tisztviselők kinevezésének főfeladata az legyen, hogy az illetők arra méltók és alkalmasak legyenek hivatásuk betöltésére. Törvényileg szabályozni kell a képesítést és minden tisztviselőtől meg kell követelni, hogy az önkormányzati törvényeken kívül az erdélyieket is ismerjék. Meg kell teremteni a tisztviselők pragmatikáját, hogy elő ne fordulhassanak oly esetek, mint ma, mikor egy alig két éves subprefektus az ötödik fizetési osztályban van, míg egy husz szolgálati évvel rendelkező alispáni a hatodik osztályba sorozták. Biztosítani kell a tisztviselők áthelyezhetetlenségét s oly fizetést, amelyből meg tudnak élni s az állásokat ne politikai érdekért osztogassák. Ehhez szükséges, hogy a költségek fedezésére biztos jövedelmi források álljanak rendelkezésre. Vissza kell állítani a közigazgatási autonómiát és a centralizációt meg kell szüntetni.

A sziguranca el kell törölni

A föld színéről, — mondja Sorban prefektus. — mert szükségtelen. Minden egyes állampolgár önszántából is sokkal jobban felügyel a közérdekre, mint a sziguranca, melynek tagjai — tisztelet a kivételnek — csekély erkölcsi, kulturális értékű és képzettség nélküli emberekből kerülnek ki, akik egyfelől korrupciót csinálnak, másfelől visszaélnék a hatalmukkal, amely az állami jövedelem jelentékeny részét emészti fel.

Egyik közeli számunkban ismertetni fogjuk Sorban prefektusnak a közigazgatás többi ágairól valott véleményét.

Meghívó

Az 1920 évi július hó 26-án megalakult, de a szükséges kormányhatósági engedély meg nem szerzése miatt bejegyzést nem nyert „Kadima Kiadóvállalat Részvénytársaság”-nak részvényesei ezennel rendkívüli közgyűlésre hívatnak össze, mely Kolozsvárt, str. Filipsescu 1 szám alatt a Chevre-Kadisa helyiségében 1922 évi január hó 12. napján d. u. 6 órakor fog megtartatni.*

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. Határozat hozatala a felmentvény tárgyában.
3. Határozat hozatala a részvénytársaság feloszlása és az „Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség”-nek ezzel kapcsolatos javaslata tárgyában.
4. Esetleges indítványok.

Az igazgatóság.

* A közgyűlésen azok vehetnek részt, akik részvényaláírói minőségüket a részvényaláírás alkalmával kapott ideiglenes nyugtával vagy egyébként alkalmas módon igazolják és annyi részvény alapján gyakorolhatják ott a szavazati jogot, a hánynak aláírását és befizetését igazolják.

A dánosi rablógyilkos felesége megszökött a szigurancaóról

Az Uj Kelet tudósítójától.

A mákófalvi kettős gyilkossággal vádolt györgyalvi cigányok ügyében tegnap váratlan fordulat állott be, mely a nyomozást egészen más irányba tereli. Hétfőn délután a banda egyik tagja Bogdán Mila, aki annak idején a rendőrségi fogház cellájában öngyilkossági kísérletet követett el, megszökött a szigurancaóról.

Bogdán Mila szökésének az az előzménye, hogy a rendőrség által letartóztatott cigányokra a vádak nagy részét nem sikerült bebizonyítani s így a cigányokat szabadlábra helyezték. Bogdán Mila s még két asszony más bűnök miatt az ügyészség őrizetében maradt.

Közben egy másik ügy számai fonódtak össze a györgyalvi cigányok ügyével. Ismeretlen tettesek lényes nappal betörték Ilea főügyész lakásába s bár az ügyész felesége és leánya a házban voltak, több ezer lelt értékű holmit és ékszert raboltak el. A rendőri nyomozás eredménytelen maradt, mire a károsult kívánságára a sziguranca vette kezébe a nyomozást. A sziguranca ugyanis az egységesítés óta hasonló munkát végez, mint a polgári detektívtestület. Chendi kapitánynak, akit a nyomozás vezetésével megbíztak, csakhamar sikerült megállapítani, hogy a betörést három cigányasszony követte el. A gyanu önmagától az ügyészségen levő asszonyokra terelődött. A sziguranca erre kikérte az ügyészségtől a három asszonyt, köztük Bogdán Milát, a dánosi rablógyilkos feleségét, akiket őrizetbe vettek. Bogdán Mila, akit magánzárkába zártak el, állandóan agóniát szimulált és mivel félték, hogy megegyezzen öngyilkos lesz, az inspekciónak meghagyták, hogy husz percenként nézzen be a cellába. Délután öt óra tájban, mikor az ügyeletes ismét megjelent a zárkában, a cellát üresen s az ablakrácsot lefeszítve találta.

A sziguranca azonnal üldözőbe vette a megszökött cigányasszonyt, akinek több betöréses lopás nyomja a lelkét. Megtudták, hogy a szabadon engedett cigányok Gyaluba tettkét át a táborhelyüket. Chendi kapitány több detektívvel kiszállt a helyszínre, de a szökevénynek csak a testvérét, Bogdán Nellit találta ott, aki bevallotta, hogy ő is részese volt az Ille-féle betörésnek, amelyben a nővére nem vett részt s hogy az ellopott ékszereket a férje, Kovács Péter egy kolozsvári kereskedőnek adta át értékesítés végett. A megbízott Lajosfalvi István el is adta az ékszereket egyrészt Buchwald-testvéreknek ezerötszáz leierért, melyből hatszáz leit adott a cigányoknak, a többit és az ékszereket közül egy karkötőt és brostút magának tartotta meg. A sziguranca ennek alapján el akarta fogni Kovács Pétert, aki épen halottvirasztóban volt s a detektívek közlekedtélre kiugrott az ablakon, a Szamosba vetette magát és elmenekült.

A detektívek elmentek Kovács Jánoshoz, a szökevény bátyjához, aki notárius zsebtolvaj hárben áll és jutalom ellenében kérték, hogy szolgáltassa ki az öccsét. Tegnap délután kétfogatu kocsin be is robogott a sziguranca udvarára az öccsével, akit ugy csalt magával, hogy felvételi detektívnek. Kovács Pétert becsukták, a bátyja pedig tovább nyomoz az Ille-betörés igazi tettesei után.

— **Megegyeztek a német vasutasok a kormányral.** Berlinből jelentik: A közlekedésügyi miniszter és a munkásszövetség közti tárgyalások ma befejeződtek. A kormány, hogy elkerülje a gazdasági katasztrófát, hozzájárult a vasutasok összes követeléséhez. A munkásszövetség az eredményről táviratilag értesítette a különböző sztrájkoló munkáscsoportokat, a közlekedésügyi minisztérium hasonló táviratokban közölte, hogy a munkásság követeléseit teljesíti. A sztrájkolók az egész sztrájkterületen megkezdtek a munkát.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:
Szerkesztőség 977. — Kiadóhivatal 844.
Zs. N. Sz. 558.

Ének a venyigékről

(A cluji Haggibbor chanuka-estélyére prólóg)

*Éneket kívánok mostan barátomról
Mostan barátomnak szőlőkertjét dallván
Szép szőlőkertjének szomorú szüretjét
Szomorú szüretjét, vig megújhdását
Kövérr hegyek alján.*

*Kövérr hegyek alján, bársonyvizek partján
Barátom szőlője napsugárban fűrdött,
Déli verőn, tetten, a földet csókolták
A földet csókolták istennek emlí:
Nehéz arany fűrtök.*

*Fűrtök, aranyemlék boldog barátunknak
Mézüket kínálták csattanó kövéren
Szeretett pihenni fügefá árnyékán
Fügefá árnyékán hanyatt égbe nézni
Szőlője tövében.*

*Szőlője tövében, legszebb alma teljén
Boldog, napos napra borult nehéz más nap
Földindulás rengett, égszakadás zengett,
Erdőket kitépő nagy vihar kerengett,
Jött napja a gyászoknak.*

*Jött napja a gyászoknak, isten haragjának
Égnek búsult mélye ontotta a szikrát
Lázban rengő földnek meghasadt a méhe
Meghasadt a méhe és méhéből égve
Lövelltek a sziklák.*

*Lövelltek a sziklák föld méhéből égve,
Égről visszahulltak és hullásuk égett,
Halálra perzseltek árnyas fügefákat
Hallván eltémtek szüretes tökéket
Gyöngye venyigéket.*

*Oh én szőlőkertem, szüretes tökéim
Gyöngye venyigéim, bársonyvizek medre:
Réteges kórétet kézzel tisztogatni,
Kézzel tisztogatni, ki jön majd, ki jön majd
A sziklaszüretre?*

*Mert halljátok, ti ünnepes szegények:
Sziklák lepik a szőlőkert színt
De sziklák alján élnek még remények
És gyöngye venyigék.*

*És hallelúja, mert az új nap föltűnt.
Halljátok most a hirdető igét:
E pusztá kert, a mi szent ősi földünk
S Jisráel népe, mind e venyigék.*

*Kövek földik, halotti leplekén
A kert, s hajdan büja réteket.
— Lesz-e erő, elég, a venyigékben
Keresztültörni sziklaréteget?*

*Oh ünneplők, korán van még az ünnep,
S fejünk fölött röpülnek a napok.
Harcán a földnek és harcán népünknek
Ne késsetek, ne várjatok.*

*Ha pusztá kézzel és ha tiz körömmel:
Jertek, vár rátok szikla és üreg.
Istent lebíró izmokkal s örömmel
Kezdődjék hát a szent sziklaszüret.*

*Sziklák szüretje, mely, ha végit érte,
Éledve, újra édes napra cseng
S kacagva-sírva zár boldog ölére
Halott anyánk: a Föld, az ősz, a szent.*

*Akkor, majd akkor: otthon, ősi földön
Csendüljön ünnep, új szüretet dallván
Szép szőlőkertünknek vígságos szüretjét
Vígságos szüretjét, nagy megújhdását
Kövérr hegyek alján.*

g. j.

— **Ismét Gheorgiant neveztek ki a főváros polgármesterévé.** Bukarestből jelentik: A főváros főpolgármesterévé újból dr. Gheorgiant neveztek ki. A fővárosi tanácsban 12 demokratapárti [takista], 10 néppárti és 4 nemzeti demokrata [jorgapárti] foglal helyet.

— **Kiss József temetése.** Budapest-ről jelenti tudósítónk: Ma délelőtt temették el Kiss Józsefet. A Bajza-utcai Petőfi-házhoz, ahol Kiss Józsefet felravatalozták, már a Pora délelőtt sűrű sorokban zárandokolt a közönség. A ház homlokzata fekete drapériával volt bevonva. A Petőfi-ház nagytermében, ahol a Landerer és Heckenast cég sajtógépe áll, amelyen 1848-ban a tíz pontot nyomtaták, volt az egyszerű fakoporsó, koszorúk tömegével elborítva. Egymásután érkeznek a különböző irodalmi és társadalmi előkelőségek. A gyászszertartást Hevesi főrabbi végezte, majd az izraelita hitközség nevében Léderer elnökhelyettes, a Kisfaludy-társaság képviselőjében Berzeviczy Albert, a Petőfi-társaság nevében Ferenczi Zoltán, az Újságíró Egyesület nevében Szatmári Mór mondott beszédet. A Hét munkatársai nevében Heltai Jenő mondott megindító gyászbeszédet. A menet az Andrássy-úton, a nagy Köruton, Rákóczi-úton a gyászoló közönség sorfala között a nagy temetőbe vonult. Az útvonalon a kereskedők bezárták üzleteiket.

— **Az angliai zsidó diákság évi konferenciája.** Londonból jelenti: Liverpoolban néhány nappal ezelőtt tartotta meg az Inter-University Jewry Federation negyedik konferenciáját. A konferenciát táviratilag üdvözölte az amerikai Menora-Association és a jeruzsálemi zsidó nemzeti könyvtár igazgatója, dr. Bergmann. A delegátusok között van Sir Herbert Samuel egyik fia, Mr. Philipp, aki a cambridgei zsidó egyetemi ifjúságot képviseli. A konferencia 600 font sterlinget gyűjtött a segélyalap számára, amelyből Bécsbe, Budapestre és más egyetemi városokba az egyetemi szervezeteknek fognak küldeni. A konferencia befejezése után villásreggelit rendeztek, amelyen dr. Adami, a liverpooli egyetem prorektora is megjelent. Webster professzor pohárköszöntőjében hangoztatta, hogy Palesztinának művelt zsidókat van szüksége és ezeket a művelt zsidókat az egyetem adja az új államnak.

— **Teaestélyt rendez a Nőegylet.** A kolozsvári Izr. Nőegylet a Napközi Gyermekotthon árváinak téli ruhával való ellátására január hetedikén nagyszabású, tombolával összekötött teaestélyt rendez a Központ-szálló összes termeiben. Belépődíj nincs. Egy tea 25 lei.

— **A Haggibbor chanuka-estélye.** December 31-én rendezte a Haggibbor Kolozsvár zsidó közönségének nagy részvételével első chanuka-estélyét. Az estélyt a Haggibbor beiső életében nevezetessé és emlékezetessé az tette, hogy ugyanekkor leplezte le a Haggibbor Herzl Tivadarnak életnagyságban megfestett arcképét. A zsidó sportklubok életében nemcsak Erdély területén, hanem tudomásunk szerint az egész kontinensen első eset ez, amikor egy zsidó sportklub a nemzeti gondolathoz való ragaszkodását ilyen tudatos és dicsérendő módon fejezi ki. A chanuka-estély programja teljesen egybeolvadt és egybeszővődött Herzl emlékének dicsőítésével. Az ünnepséget Giszkalay János prólóggal nyitotta meg, utána Ruvinszky Rafael, a Magyar Színház operatőre ünnepélyesen meggyújtotta a chanuka-gyertyákat és zongorakiséret mellett nagy művészzettel énekelte el az ősi zsidó Makkabeus indulót, a Máo-z-curt. A képleplező ünnepi beszédet Weissburg Chajim, tartotta meg. Lélekre ható szavakkal emlékezett meg a legnagyobb zsidónak, Herzl Tivadarnak életéről és működéséről és arról a hatalmas hatásról, amelyet egyéniségével a zsidóság új életére gyakorolt. Beszéde közben a diszorséget álló zsidó cserkészek leleplezték a kék-fehér zászlókkal letakart képet. A kép felavatása után Lengyel Vilmos, a Magyar Színház művésze elszavalta Giszkalay János „Herzl” című költeményét. A sikerült műsort világos reggelig tartó tánc követte. A Haggibbor chanuka-estélye úgy erkölcsileg, mint anyagilag teljes megelégedésre sikerült. Az estély tiszta jövedelmét a Haggibbor, a Tarbutnak ajánlotta föl.

— **Fizetésemelést kérnek a postások.** Bukarestből jelenti: A posta és távirat alkalmazottak között komoly bérmozgalom indult meg. A tisztviselők elégedetlenségük miatt, hogy fizetésük összehasonlíthatatlanul kisebb a többi állami tisztviselőénél és sürgős emelést kérnek.

— **Dr. Eder lemondása.** Jeruzsálemből jelenti tudósítónk: Mint már közöltük, a palesztinai cionista végrehajtóbizottság két tagja, dr. Eder és Ussischkin között igen éles ellentétek keletkeztek. A differenciákból kifolyólag dr. Eder a napokban lemondott a végrehajtóbizottságban elfoglalt tisztségéről. A lemondás híre különösen az amerikai cionisták között nagy elégtelenséget keltett. Az amerikai cionista szervezet kábeltáviratot küldött dr. Edernek Jeruzsálembe, amelyben kéri, hogy vonja vissza lemondását és maradjon továbbra is Jeruzsálemben, mert rendkívül fontosnak tartják az ő közreműködését Palesztina vezetésében. A világszervezet intézőbizottságának bécsi ülésén ugyancsak behatóan foglalkoztak dr. Eder lemondásával.

— **Visszatérés a kapitalizmushoz.** Moszkvából jelenti: Február elején Moszkvában kommunista világkongresszust tartanak, amelyen már az amerikai delegátusok is részt vesznek. Ez a kongresszus fog dönteni Oroszország pénzügyi és külkereskedelmi politikája felett. Lenin a világ összes kommunisztáinak hozzájárulását akarja, mielőtt visszatér Oroszország a kapitalizmus alapjaira.

— **Ady Endre Kiss Józsefről.** Hat-hét éve idestova, hogy e sorok írója beszélgetett Ady Endrével. Sokmindenről. A beszélgetés Kiss Józsefre terelődött. Akkoriban adta ki a Magyar Tudományos Akadémia, ha jól emlékszem, a Péczely-díjat. Az alapítólével úgy intézkedik, hogy a legjobb magyar költőt kell megjutalmazni életében egyszer a díjjal, tizezer koronával. Igen természetes, hogy Herceg Ferencet minősítették a magyar poéták legjobbjának. Ő kapta a díjat. Ady nevetve mondta.

— Ha már nem nekem adták, Kiss Józsefnek kellett volna adni. Én Kiss Józseffel hadilábon állok, folyton rosszat mondunk egymásról, az igazat megvallva másodrangú költőnek tartom. De költő izig-vérig s egy életet töltött el a magyar líra szegénységében. Magasan fölötté van Hercegnek, aki nem költő, még prózáinak is gyenge. Az Akadémiának kötelessége (Ady így mondta: kutyakötelessége) lett volna Kiss Józsefet észrevenni végre és ezt a kis borraalót nekiadni. Az öregurnak nagyon jól esett volna. Persze ettől az Akadémiától nem lehet egyebet várni, mint azt, hogy Tisza Pista barátját üsse költővé. Kiss Józsefnek nem barátja egyetlen politikai nagyság sem, öt dupla átok veri: magyar poéta és zsidó. (k. i.)

— **Egy örült vérengzése Berlin utcáin.** Berlinből jelenti: Egy örült munkás ma egy nagy törrrel a kezében végigszáguldott az utcákon. Az utjában állókat megsebesítette. Ugyancsak megszurta a rendőroket is, akik meg akarták fogni, egyiket oly súlyosan, hogy belehalt. Végül is hasbalőtték az örültet, miután másképp nem tudták ártalmatlanná tenni.

— **Beniczky szabadlábban marad.** Budapest-ről jelenti: A vádtanács elutasította az ügyészségnek Beniczky szabadlábra helyezése ellen benyújtott felebbesét. Viszont elrendelte Beniczky ellen a vizsgálat lefolytatását lázadás büntetésében való részesség gyanúja miatt.

— **Házaság.** Mindszent Salamon zsidói kereskedő leányát Paulát december hó 25-én eljegyezte Paláti Zsigmond, a Veszprémi Faipar szatmári üzemének főnöke.

Waldner Regina Nagyváradi és Grünberger Izsák kereskedő Nagyszében jegyesek.

Benedek Márton küküllői kereskedő bájos leányát Emmykét, 1921 december 26-án eljegyezte Kollner Ernő magántisztviselő Petrosényből. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Álarcosbál.** A régi jó békeidőkre fog emlékezteni az a fényes és előkelő jelmezes álarcosbál, melyet az újságírók rendeznek nyugdíjalapjuk javára folyó évi január 21-én a Newyork-szálló összes földszinti termeiben. Kolozsvár társadalmának színe-java vesz részt a rendezésben, hogy a nemes emberbaráti cél érdekében a bál erkölcsi és anyagi sikere előre is biztosítva legyen. Maga a bál, teljesen zártkörű lesz, ahová csak meghívóval lehet belépni. Epen azért a rendezőbizottság ezúton is kéri azokat, akik a bálon megjelenni szándékoznak, hogy meghívóra való igényüket jelentsék be a rendezőség központi irodájában. Str. Juiu Manu [v. Szentegyház-u.] 4 sz. II. em. ajtó a hivatalos órák alatt d. u. 3-5-ig. Telefon 9 sz.

— **Nem lehet különbözeti vizsgát tenni.** A kolozsvári közoktatásügyi államtitkársághoz a napokban érkezett meg a kultuszminisztérium 40292-921 számú rendelete, mely ezúttal nem engedi meg, hogy kereskedelmi iskolai tanulók különbözeti vizsgával gimnáziumba léphessenek át. A miniszter ezt a rendelkezést azzal indokolja, hogy a két középiskola természete s célja oly különböző, hogy az egyikből a másikba való átlépés nem lehetséges, de nem is kívánatos.

— **Hármas keresztlő.** Bochtis Juon kolozsborsai földbirtokos keresztlőnek három fiúgyermek született. A lelkész tanácsára Károly trónörökösöt hívta meg keresztapának a boldog családapa. A trónörökös háromezer lelt ajándékozott és megbízta a borsai szolgabíró, hogy helyettesítse a keresztlőnél, melyben az újszülött három fiú a Horia, Closca és Crisan nevet kapta.

* „Oh jój megfojt ez az átkozott kőhögés”, Egger mellpasztillái csakhamar meggyógyítanak. Kapható minden gyógyszerárban és drogériában.

* „Zsidók, akik hozzánk tartoztok!” Kerüljétek a szefard sakterek igénybevételét. Ne vásároljatok húst, husneműeket vagy vágott libákat üzletükben. Rabbiságunk felügyelete alatt nem állanak és gabellát hozzánk nem fizetnek. Elvárjuk minden testvértől, hogy a legodaadóbb támogatásban fog bennünket e nehéz napokban részesíteni és a fentjelzett tilalmat nem fogja át lépni. AZ ELNÖKSÉG.

* Legszebben csak Czinknél festhet és tisztíthat. Dézsma-utca 5.

Rum- és likörgyárosok figyelmébe

Eredeti

ANGOL RUMESSZENCIA

valamint az összes egyéb fajtájú esszenciák versenyen kívüli minőségben kaphatók. Levélbeli megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek. 2706-I

„Continental” esszenciagyár, Kolozsvár, Óvár.

KÖZGAZDASÁG

Uj vezetőség a román jegybank élén

konvertálják az állam összes belső tartozásait

— Oromolu s Banca Nationala új kormányzója

Az Uj Kelet tudósítójától.

December hetedikén, mint az Uj Kelet megírta, lejárt a Banca Nationala kormányzójának, Bibicescunak mandátuma. Röviddel a lejárát előtt történt a jegybank és az Averescu-kormány ismeretes konfliktusa, amikor a jegybank megtagadta az államtól a kért félmilliórdos kölcsönt. A kölcsön megtagadása a liberális párt befolyására történt és bank emlékeztetes igazgatósági ülésén az állam kérésének teljesítését tíz szavazattal kettő ellenében elvetették. Kiderült, hogy a jegybank tulajdonképpen a liberálisoké és ezért az egyszerű pénzügyi művelet döntő fontossága politikai harccá nőtt. Az Averescu-kormány előbb második jegybank felállítására gondolt, majd amikor a király hozzájárulását ehhez nem kapta meg, a jegybank egész igazgatóságának kicserélését határozta el. Már több név is került ezzel kapcsolatban forgalomba, így Stirbei herceg, Argetoianu, Mihali Tivadar, sőt Maniu Gyula neve is.

Időközben a december hetedik dátumot a görög naptár szerint 14 nappal elhalasztották, de a közbejött kormányváltozás folytán az új vezetőséget az új kormány csak tegnap nevezte ki. Bukarestből jelenti, hogy a Banca Nationala kormányzójává Oromolu kereskedelmi minisztert neveztek ki. A kereskedelemügyi miniszter utóda valószínűleg Lukasiévics közmunkaügyi miniszter lesz, addig is a miniszterelnök veszi át a kereskedelmi tárcát.

Változás történt a jegybank egyéb fontos pozícióiban is. Az intézet kormányzóhelyettese Capitonovics, igazgatója I. Stroescu és cenzora D. Senly lett.

ből n
zárni
a jegy
sürgős
konve
amely
Az áll
tartozá
kiállítá
megáll
Nation
Magyar
fiókjain

A
hírre,
165 m
szilárd
valutak
papiro
Z
Berlin
Prága
17, Bé
A
sen hoz
zák: A
ipari vá
törvény
részere
mentese

M
A leine
árfolyan
ügyi tis
„Adeve

Popovic
volt kor
dott, ho
és a k
Sikerült
mes kö
bukott,
szakított
bizonyta
hogy a
A korm
intézked
kezd és
fog emel

Re
Bukarest
miniszter
dezésével
petróleum
export rer
15-én fog

Ar
kukorica
A liszt
lisztét 4
barna ke
kg.-ként.

Drá
Prágából
Böhmisch
kimondot
mázsánki

Szerda: Bo
Péntek: Ni

Szerda: Sz
ka
Csütörtök:
he
Péntek déle
7-
Péntek este
he
Szombat dé
he
Szombat est
sz
M
N
26

Az új vezetés a jegybank működéséből minden politikai vonatkozást ki fog zárni és bizonyos kész megállapodásokkal jön a jegybank élére, amelyeket az állam érdekei sürögösen megkívánnak. A Banca Nationala konvertálni fogja az állam összes belső adósságait, amelyeknek összege 12 milliárd leire rug. Az államnak a jegybanknál fennálló összes tartozásairól egyetlen kincstári bont fognak kiállítani, melyet aztán az állam különböző megállapodás szerint fog törleszteni. A Banca Nationala 25 millió leieért átveszi az Osztrák-Magyar Banknak a csatolt területeken levő fiókjainak ingatlanait is.

A bécsi tőzsdé. Bécsből jelentik: A hírre, hogy az ausztriai bankjegykibocsátás 165 milliárdra emelkedett, a tőzsdén nagy szilárdság állott be. Az új törvény eltölti a valutakereskedést és így ma csak az értékpapirokban mutatkozott nagy áremelkedés.

Zürichi tőzsdé január 3-án. Nyitás: Berlin 275, Newyork 514, Milánó 2200, Prága 770, Budapest 85, Zágráb 190, Varsó 17, Bécs 19, osztr. kor. 11.

A támogatott ipari vállalatok vámmentesen hozhatnák be gépeket. Bukarestből táviratozók: A pénzügyminiszter megengedte, hogy azon ipari vállalkozók, akik az ipar támogatásáról szóló törvény kedvezményeiben részesülnek, vállalataik részére a szükséges gépeket és nyersanyagot vámmentesen importálhassák.

Miért esett a lei. Bukarestből jelentik: A leinek a legutóbbi napokban konstatalható árfolyamhullámszerűségről egy magasállású pénzügyi tisztviselő a következőket mondotta az „Adeverul” tudósítójának:

— A kormánybukás idején tudvalevőleg Popovics Tascu volt kisebbségi államtitkár a volt kormány megbízásából Párisban tartózkodott, hogy ott a tőzsdéoperációkat ellenőrizze és a kincstári bonok konzolidációját vezesse. Sikerült is a lei kurzusát állandóan 10 centimes körül tartania. Amikor a kormány megbukott, Popovics Tascu brüsszli módon félbeszakította fontos munkáját, ami természetesen bizonytalanságot keltett a párisi tőzsdén, úgy hogy a lei 1—2 nap alatt 8 centimesre esett. A kormány azonnal megtette a szükséges intézkedéseket és azóta a lei újból emelkedni kezd és remélhető, hogy legalább 12 centimesre fog emelkedni.

Rendelet a petróleumexport rendezéséről. Bukaresti jelentés szerint Oromolu kereskedelmi miniszter jelenleg a petróleumipar kérdéseinek rendezésével foglalkozik, egyrészt az ország összes petróleumszükségletének kielégítésével, másrészt az export rendezésével. A vonatkozó rendelet január 15-én fog életbe lépni.

Aradi gabonapiac. Buza 290—300, kukorica 340—360, árpát, zabot nem árultak. A lisztpiacra nulláslistát 490—530, főzölisztát 420—440, fehér kenyérlisztét 360—370, barna kenyérlisztét 330—340 leit kértek 100 kg.-ként.

Drágul a csehszlovák cukorrépa. Prágából jelentik, hogy a cukorrépatermelők Böhémisch-Brodban tartott ülésükön a napokban kimondták, hogy a cukorrépa árát méter-mázsánként 40 cseh koronára emelik fel.

SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR
Román Opera

Szerda: Bohémek.
Péntek: Nincs előadás.

Magyar Színház

Szerda: Színház. (Ujdonság, 6-odszor. Rendes helyárakkal. Napibérlet 76. sz. D.)
Csütörtök: Naplemente. (Ujdonság, először. Premier-helyárakkal. Premierbérlet 17. sz.)
Péntek délután 3 órakor: Kis kadét. (Operettujdonság, 7-edszer. Olcsó helyárakkal.)
Péntek este: Naplemente. (Ujdonság, 2-odszor. Rendes helyárakkal. Napibérlet 77. sz. A.)
Szombat délután 3 órakor: Gróf Monte Cristo. (Olcsó helyárakkal.)
Szombat este fél 8 órakor: Carmen. (Operarepríz, új szereposztással: Kolbay Ildikó, Rózsa, Takács Mihály, Bretán Miklós. Operahelyárakkal. Napibérlet 78. sz. B. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)

Vasárnap délután 3 órakor: Tul a nagy Krivánon. (Operettujdonság, 35-ödször. Olcsó helyárakkal.)

Vasárnap délután fél 8 órakor: Stambul rózsája. (Operettujdonság, 51-edszer. Rendes helyárakkal. Általános bérletszűnetben.)

Hétfő: Szerencsetánc. (Operettujdonság, 7-edszer. Rendes helyárakkal. Általános bérletszűnetben.)

A másorra tűzött előadások jegyei előre megváltathatók a színház pénztáránál.

A színházi iroda hirei:

Naplemente. Csütörtökön este lesz az első, pénteken este pedig a második előadása Pierre Wolff szenzációs új darabjának, mely Heltai Jenő magyar fordításában Naplemente címet kapta. — Léay Ilona, Kolbay, Kabdebó játsszák a Denevér főszerepeit. Léay Ilona Rosalindát, Kolbay Ildikó Adélt és Kabdebó Duci Orlovskyt fogja játszani. Az előkészületek az Izso Miklós rendezése és a Stefanidesz József dirigálása mellett folynak. A jövő héten két estére lesz kiütve a Denevér. — Carmen. Szombaton este másodszor adják Bizet Carmen-jét s a főszerepeket most a színház más művészeitől fogja láthatni közönségünk. Micaélet Kolbay Ildikó, Don Josét Takács Mihály, Escamillot Bretán Miklós fogja énekelni. — Három délutáni előadás olcsó helyárakkal. E héten három délutáni előadás lesz a magyar színházban. Pénteken, Vízkereszt ünnepén, mikor a Farkas Imre óriási sikerű operettjét, a Kis kadétot adják, szombaton, amikor Dumas világhírű romantikus műve, a Gróf Monte Cristo kerül színpadra Táray Ferencel a főszerepben s végül vasárnap, amikor a Tul a nagy Krivánon című operett van másorra tűzve. — Stambul rózsája. A rendkívüli sikerrel felelevenített Stambul rózsájának vasárnap este lesz a legközelebbi előadása, amikor Gondza Gyula Kolbay Ildikó, Midillit pedig Sereg Marcsa fogja játszani. — Tul a barátságban. Serényen folynak már a színpadi próbák Táray Ferencé érdekes új háromfelvonásos drámájából, melynek címe: Tul a barátságban. Főszerepeit Poór Lili, Táray Ferenc, Forgács Sándor és Mihályfi László adják.

Főszerkesztő: **Dr. FISCHER JÓZSEF**

Felelős szerkesztő: **MARTON ERNŐ**

Kiadó: **KADIMA kiadóvállalat r.-t.**

Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Ferenc József-ut) 48 - Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a. Fiókiadóhivatalok: Nagyvárad, Deák F.-utca 9. Arad, Str. Alexandri 1. - Szatmár, Bathányi-u. 24.

Előfizetési ár havonként 30 lei
Egyes szám ára mindenütt 1 lei 50 bani
Hirdetéseket milliméteres díjszabás szerint veszi fel a kiadóhivatal

NYILTTÉR*)

Ngilatkozat

Alulírott ezennel kijelentem, hogy az 1921 évi június 29-én Clujban lefolyt KAC-Haggibbor mérkőzésen Nagy Lajos bírótársam ellen történt sértő kifejezéseket csakis rendkívüli felzúgott állapotomból kiifolyólag tettem, azokat őszintén sajnálom és ha Nagy Lajos ur ezért magát sértve érezné, tőle őszintén bocsánatot kérek.

Cluj, 1921 július hó 1-én.

Theil József

tanu.

Nagy Ádám

a KAC footballintézője.

Ötvös Béla

tanu.

Ngilatkozat

Rohrllich Oswald a »Zea« krétgyárból mai nappal elbocsátott és nevünkben semmiféle üzletet nem bonyolíthat le, mivel mindennemű megbízást fentnevezettől visszavontunk.

Zea societate romaneasca chimico farmaceutica s. a.
Cluj. Romania.

*) E rovatban közöltekt a beküldő felelős.

Ujrafoncsorozás!

Péchy és Társa

Finntükrök gyártása!

Modern üvegcsiszoló és tükörárugyár

üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus- u.) 20 megkezdte: Minden méretű és minőségű tükrök, butorüvegek olcsó áron megrendelhetők.

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

Nagymennyiségű lámpaáru, cseh táblaüveg, karlsbadí porcellán és Ditmár-féle lámpaáru érkezett.

DEUTSCH K.I.

üveg és porcellán nagykereskedés részvénytársaság

Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4.

TELEFON 71.

Pontos és szolid kiszolgálás.

A világhírű amerikai **YES** porcellánpuder újból mindenütt kapható. Zöld zárszalag nélkül hamisítvány!

Feltűnő olcsó árak!

Most érkezett nagy mennyiségben békebeli minőségű prima flor- és muslin-harisnya divat színekben. — Gyermekeharisnya, prima flor, minden nagyságban. — Nagy választék női selgemygapjú kabát- és átkötős bluzokban 1197

BLATT

Kötött-szövött áruháza,
CLUJ, Főter 13. szám.

Gutfried és Herskovits
Oradea-Mare — Nagyvárad
Piata Unirei 12. Szent László-tér

Erdély legnagyobb és leszolidabb importörjei. Állandó gyári lerakat chemnitzí kötött-szövött árukban, ugymint horgolt nyakendők, mindennemű harisnyák, sálak stb. Nagy raktár mindennemű hermandí olasz D. M. C. cernák és pamutokban.

Mergendeléseket postán eszközlünk.

APRÓHIRDETÉSEK

Egy szövevény 1 lel. Vastagabb betűvel 2 lel.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lel.

Több évi gyakorlattal bíró ügyvéd ipari vagy kereskedelmi vállalatnál igazgatói vagy más, végzettségének megfelelő állást keres. Felhívásra ajánlatot azonnal benyújtom. Cím a kiadóhivatalban. 2994-I

Egy idősebb asszony szakácsnőnek felvétetik. Cím a kiadóhivatalban. 3043-I

Komoly, önálló nyomdavezetőt, ki kiadóhivatali teendőiben jártas, könyvnyomda és lapkiadó részvénytársaságnál, jó fizetéssel azonnal állandó alkalmazást nyerhet. Kimerítő ajánlatokat a lap kiadóhivatala továbbíthat esetleg cím ugyanott megtehető. 3045-I

Kereskedőseged, ki urai, női divatszakkában teljesen jártas, kirakatrendezéshez ért azonnal felvétetik. Románul is beszélő előnyben részesül. Hajnal Aruházban Cluj, Calea Regele Ferdinand 1. 3048-I

Izr. családnál fiatalember kosztot és lakást kaphat. Egyetem-u. 5. ajtó 3.

Zongorák:

rövid kereszthúros, — pianinók, perzsaszönyegek, antik butorok és porcellánok jutányosan kerülnek eladásra

Sternberg régiségkereskedőnéj
Oradea-Mare, Sz. László-tér 2

Intelligens zsidó fiatalember nőtlen mérlegképes könyvelő és perfekt magyar-német levelező, több évi gyakorlattal és üzleti jártassággal, keres bármilyen irodai alkalmazást, esetleg utazói állást is vállalna, szombat megtartásával. Szíves ajánlatokat „Törekvő és megbízható” jellegre az Uj Kelet kiadóhivatalába kérek. 3027-I

Perfekt könyvelő, ki a gépirásban is jártas, könyvelőnői, pünztárnokai, titkárnői vagy más hasonló állást keres. Szombaton nem dolgozik. Ajánlatokat „Ambíciós” jellegre a „Rapid” hirdetőbe Nagyszeben, Heltau-utca 40 kérek.

Magyar-német izr. tanító éves bizonyítványokkal állást keres. Ajánlatokat Bleich Bányasor 23. Nagyvárad kérek. 3052-I

Német-román gépiró-kisasszony sürgősen felvétetik Forgalmi részvénytársaságnál, Calea Regele Ferdinand 34. 3054-I

Boeskor, mosótalp, felsőbbésszűjgyártóblank
Állandóan nagy készlet késznyben és nagyban, legolcsóbb árak mellett. — Vidéki megrendéseket kis postacsomagokban is elkészítjük. — Jelenlegi talp és bocskor ára 65-70 lel. — vagontételnél 5 százalékos kedvezmény.
SÁMSON BŐRGYÁR,
Gyufagyár-utca 1 — Gyors-áru raktárral szemben
Telefon: gyár 3-86 — lakás 3-87
1278.

Sándor Agoston utóda

uri divatruháza Cluj, Strada Memorandului,
(Volt Unió-utca 2. szám.) 2849

Állandó újdonságok
divatkülönlegességekben

KRISTÁLY
Fest, tisztít. • TELEFON
500, 11-21.

Fierarie **BARZEL** vasüzlet
CLUJ-KOLOZSVAR.
Piata Mihaiu Viteazul 13. • Telefon 10-49.

Alkalmazást

nyer azonali belépésre vagy január 15-ikére székálló segéd, ki már önállóan működött kóser mészáros üzletben és egy hentes segéd ki szintén önállóan működött kóser szalámi gyárban. Csak elsőrendű segéd jelentkezzen. Fizetés nem fog akadályt gördíteni. Cím huszár-csarnok, szalámi és hentesárugyár Rt. Cluj, malom-u. 8.

„HELIOS“

Kötő- és Kötőszöveggyár Részv.-T.
TARGUL-MURES

már üzemben van. Külföldről hozott szakmunkásaival gyárt mindenféle kötöttárukat, elsőrendű minőségben

Kereskedők figyelmébe!

Cérna (kutyafejű márka gar. 400 yardos)

DMC

C T I himző harangcérna 30 100-ig (Sewing) Aida kötőpamut nagy tételekbe érkezett

LANDESMANN ÉS WEISZ céghez céghez, Cluj, Uránia palota az intrati cérnagyár erdélyrészi lerakata

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár

CLUJ-KOLOZSVAR,
Strada Xenopol (Szapan-u. elején.)

Állandóan raktáron tart saját készítményű láncot, gyűrűt karkötőt stb. Vállal minden e szakmába vágó munkák elkészítését, alakítását és javítását. Fogászati arany és forrasztó. Huzal és lemez arany- és ezüstben. Törmelék-arány-beváltás.

2-13 TELEFON TELEFON 2-13

Táblaüveget minden méretben, lámpaárut,
kristályfehér lámpacső és csiszolt üvegárukat, demijonokat raktárról azonnal szállítunk 1262

Ausländer Testvérek

Cluj-Kolozsvár, Piata M. Viteazul
(v. Széchenyi-tér) 39 Telefon 9-54.

En-gros!

En-detail!

JIDDISE ZEITUNG

A csatolt területek egyetlen jiddis nyelvű újságja!

Megjelenik Máramarosszigeten minden csütörtökön

Szerkesztők: Dr. Blank Ilés és Holder József író.

A zsidó élet minden megnyilatkozásáról pontosan és megbízhatóan tájékoztatja a közönséget. Minden igaz zsidó támogassa ezt az igazi zsidó népi lapot, mely az egész zsidóság javáért küzd.

Hirdetéseket és előfizetéseket a lap részére felvesz az „Uj Kelet” kiadóhivatala is.

Mutatványsszámot szívesen küld a „Jiddise Zeitung” kiadóhivatala

Aschenberg Zsigmond

értesíti üzletfeleit, irodahelyiségeit

Calea Reg. Ferdinand 85 alá helyezte. — Telefon 10-24.

Rendszeres gyűjtőforgalom:

Wien—Cluj

Prag—Cluj

Berlinh—Cluj

Budapest—Cluj

Exportok minden irányban

Pontos és gyors vámolás

GANZ

világossági részvény-társ. üzemvezetősége:

Piata Mihaiu Vit. Széchenyi-tér 41. sz. (Szék-palota.)

Elvállal elektromos világítási- és erőátviteli berendezéseket. Izzólámpák, izzólámpa szénpálcák, szelvéli anyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. — Költségvetéseket és felvilágosításokat díjlanul nyújt. Telef. 403 sz. (Szék-palota.) 1280

Parfumerie

László & Comp.

Cluj, Piata Unirepei 12.
Telefonszám: 178.

Manicure és parfume casetták, francia, angol parfüm és kozmetikai különlegességek

Engros és endetail